

**Т. В. МЕДИНСЬКА,**

кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри фінансів, економічної безпеки,  
банківської справи та страхового бізнесу,

Львівський торговельно-економічний університет;  
докторант відділу просторового розвитку

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. Долишнього НАН України»  
e-mail: tetyanamed16@gmail.com

Researcher ID F-6372-2019,  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7998-4107>

### **Світовий досвід та особливості формування податкових доходів місцевих бюджетів**

*У статті висвітлено світовий досвід формування податкових доходів місцевих бюджетів. За результатами досліджень Світового банку з'ясовано, що найвищим рівнем фінансової автономії характеризуються муніципалітети тих країн, у доходах місцевих бюджетів яких превалюють податкові надходження. Найвищими показниками перерозподілу податкових надходжень через місцевий рівень управління традиційно характеризуються скандинавські країни (Швеція, Ісландія, Данія, Фінляндія).*

*Під час аналізу структури податкових надходжень до бюджетів на місцевому рівні у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку виявлено наявність двох диференційованих моделей оподаткування на рівні муніципалітетів: орієнтованої на оподаткування прибутку і доходів (Швеція, Люксембург, Фінляндія, Данія, Норвегія, Латвія, Швейцарія, Ісландія); орієнтованої на майнове оподаткування (Велика Британія, Канада, Греція, Ірландія, Литва, Естонія). Розглянуто чинники формування податкових доходів бюджетів муніципалітетів з огляду на ці дві моделі.*

*Як результат дослідження тенденцій розвитку систем оподаткування у зарубіжних країнах та їх порівняння з українськими реаліями визначено, що в Україні, на відміну від багатьох розвинених країн, вдалось уникнути надмірної залежності органів місцевого самоврядування від справляння певних податків до місцевих бюджетів.*

*Проведений аналіз дав змогу виявити чинники, що зумовлюють формування систем оподаткування майна у різних країнах. До таких чинників належать: різниця структур економіки та вплив їх зміни; поведінкові реакції суб'єктів економіки й існуючі традиції володіння майном у різних країнах; особливості розвитку ринку нерухомості у різних країнах тощо. Для України, на території якої тривають бойові дії, ці питання актуальні передовсім у контексті структурних зрушень в економіці (які характеризуються повною зміною соціально-економічної ситуації із різними тенденціями на різних територіях), що безпосередньо впливатиме на формування доходів бюджетів громад у повоєнний період.*

**Ключові слова:** податок, податкові надходження, місцеве самоврядування, місцеві бюджети, територіальні громади, світовий досвід, доходи муніципалітетів.

**T. MEDYNSKA,**

*Ph.D in Economics, Associate Professor,  
Associate Professor,*

*Department of Finance, Economic Security, Banking and Insurance Business,  
Lviv University of Trade and Economics;*

*Doctoral student of Department for Spatial Development,  
Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine*

## **World Experience and Features of Tax Revenue Formation of Local Budgets**

*The article examines the world experience in the formation of tax revenues of local budgets. Based on the results of World Bank research, it was found that the highest level of financial autonomy is characterized by the municipalities of those countries whose local budget revenues are dominated by tax revenues. Scandinavian countries (Sweden, Iceland, Denmark, Finland) are traditionally characterized by the highest indicators of redistribution of tax revenues through the local level of management.*

*During the analysis of the structure of tax revenues to budgets at the local level in the OECD countries, the presence of two differentiated models of taxation at the level of municipalities was revealed: focused on taxation of income and income (Sweden, Luxembourg, Finland, Denmark, Norway, Latvia, Switzerland, Iceland); focused on property taxation (Great Britain, Canada, Greece, Ireland, Lithuania, Estonia). The factors of the formation of tax revenues of municipal budgets are considered in view of these two models.*

*As a result of researching trends in the development of the taxation system in foreign countries and comparing them with Ukrainian realities, we determined that in Ukraine, unlike many developed countries, it was possible to avoid excessive dependence of local self-government bodies on the payment of certain taxes to local budgets.*

*The conducted analysis made it possible to identify the factors influencing property taxation systems in different countries, which determine their formation, in particular: the difference in the structure of the economy and the impact of its changes, the behavioral reactions of economic subjects and the existing traditions of property ownership in different countries, the peculiarities of the development of the real estate market in different countries, etc. For Ukraine, these issues are relevant, first of all, in the context of changing the structure of the economy as a country on the territory of which hostilities continue (which is accompanied by different trends in different territories and, in fact, a complete change in the socio-economic situation), which will have a direct impact on the formation of revenues of community budgets in the post-war period.*

**Key words:** *tax, tax revenues, local self-government, local budgets, territorial communities, world experience, municipal revenues.*

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах системи міжбюджетних відносин більшості розвинених країн світу сформовані на основі принципу субсидіарності, відповідно до якого державні функції слід виконувати на нижчому (регіональному, місцевому) рівні управління за умови, що їх виконання не буде ефективнішим на вищому рівні. Аналізуючи розподіл видаткових повноважень у країнах ЄС, учені зауважують відповідність цьому принципу в абсолютній більшості країн і фіксують, що здебільшого на державний рівень управління покладено виконання оборонних функцій, налагодження зовнішньоекономічних відносин та управління центральними органами влади, а освіта, охорона здоров'я, управління житлово-комунальним господарством належать до функцій місцевого самоврядування. Водночас способи фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування у цих країнах суттєво відрізняються: в одних основним джерелом фінансових ресурсів є обсяги податкових надходжень, зібраних на території, в інших – міжбюджетні трансферти з бюджетів вищих рівнів.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Окремі аспекти питання формування доходів місцевих бюджетів висвітлені у працях вітчизняних учених, зокрема Т. Бон-

дарук, Л. Лисяк, І. Луніної, І. Сторонянської та ін. У працях зарубіжних науковців К. Alwani, F. Blanco, G. Canavire-Bacarreza, F. Delgado, S. Johal, J. Lighthart, J. Martinez-Vazquez, M. Presno, P. Spiro, P. Sprahn, J. Thirgood, B. Yedgenov розглянуто різні підходи до акумулювання податкових надходжень до бюджетів муніципалітетів у різних країнах.

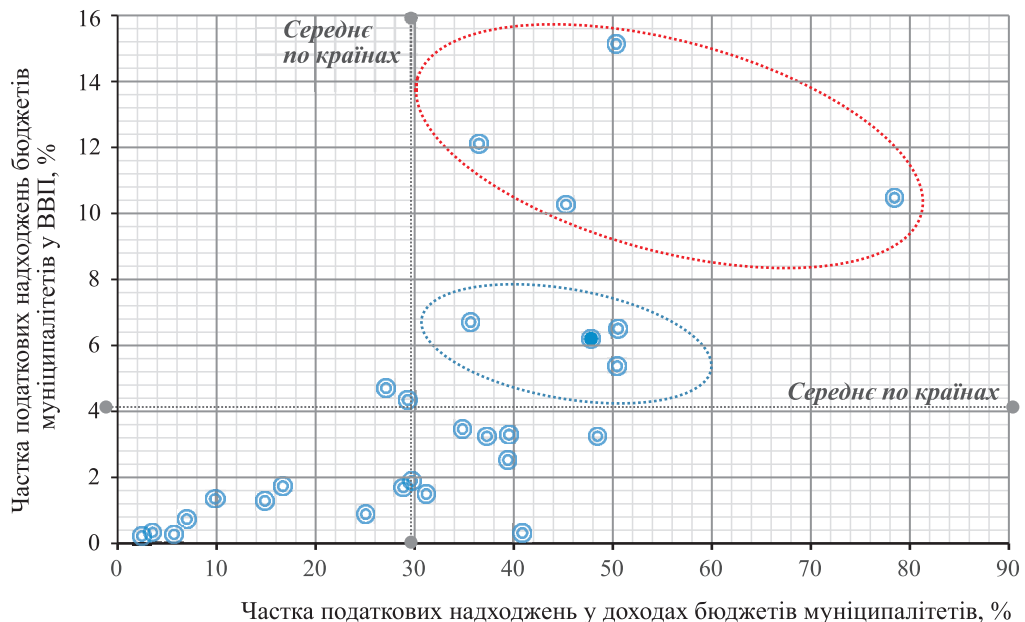
Так, у своїх наукових дослідженнях G. Canavire-Bacarreza, J. Martinez-Vazquez, B. Yedgenov [4] і J. E. Lighthart [5] стверджують, що існує причинно-наслідковий зв'язок між перерозподілом податкових надходжень на користь місцевих бюджетів та економічним зростанням на місцевому рівні.

На прикладі канадських муніципалітетів S. Johal зі співавторами [7] виділяють проблему надмірної залежності процесу збільшення надходжень до місцевих бюджетів від зміни ринкової кон'юнктури, вказуючи на ризики для органів місцевого самоврядування. Водночас дослідник Світового банку P. Sprahn [1] зазначає серед основних принципів місцевого оподаткування стабільність податкової бази та простоту адміністрування податків і зборів.

Спостерігаючи значну кількість публікацій за означеною проблематикою, вважаємо недостатньо дослідженими питання щодо вивчення світового досвіду формування доходів місцевих бюджетів та його застосування у вітчизняній практиці.

**Метою статті** є дослідження світового досвіду формування податкових доходів місцевих бюджетів, їх особливостей та можливості застосування в Україні.

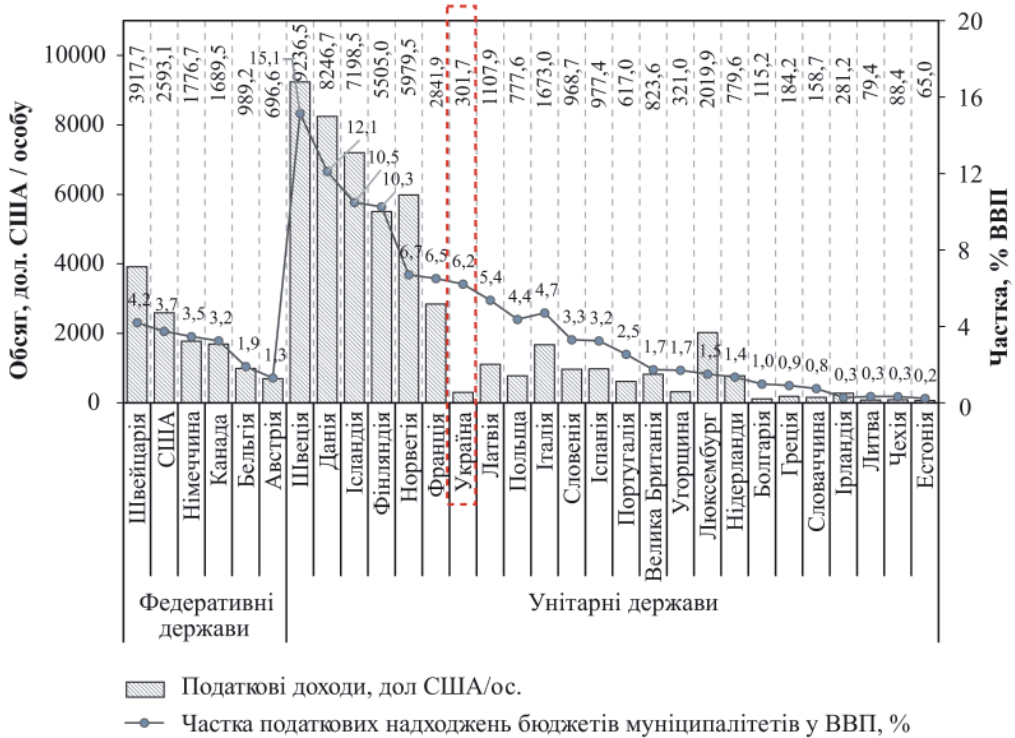
**Виклад основного матеріалу.** Вибір способу фінансового забезпечення місцевого самоврядування впливає на рівень фінансової автономії муніципалітетів та можливість самостійно обирати шляхи розвитку. Результати досліджень Світового банку свідчать, що найвищим рівнем фінансової автономії характеризуються муніципалітети тих країн, у доходах місцевих бюджетів яких превалюють податкові надходження [1]. Найвищими показниками перерозподілу податкових надходжень через місцевий рівень управління традиційно характеризуються скандинавські країни (Данія, Ісландія, Фінляндія, Швеція), рис. 1 (побудовано на основі [2]).



**Рис. 1. Роль податкових надходжень у формуванні доходів бюджетів муніципалітетів окремих країн, 2020 р.**

Україна також належить до країн з високою часткою податкових доходів у бюджетах територіальних громад (їх частка у ВВП становить 6,2%, у доходах місцевих бюджетів – 47,8%), що свідчить про високий рівень фінансової автономії. Однак для нашої країни властивий менший обсяг податкових надходжень на одну особу (301,7

дол. США). Відповідно, попри високий рівень фінансової автономії, територіальним громадам в Україні притаманний нижчий рівень фінансової спроможності порівняно з муніципалітетами країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), рис. 2 (побудовано на основі [2]). Тому питання ефективності справляння податків до бюджетів територіальних громад для нашої країни є особливо актуальним.



**Рис. 2. Обсяг податкових надходжень на особу (ліва вісь) та частка податкових надходжень бюджетів адміністративно-територіальних формувань базового рівня у ВВП (права вісь), країни ОЕСР та Україна, 2020 р.**

Попри різний підхід до акумулювання податкових надходжень до бюджетів муніципалітетів у різних країнах, цілком впевнено можна констатувати: органи місцевого самоврядування є обмеженими у цьому процесі, оскільки залежні від управлінських рішень, прийнятих на вищих рівнях, і змушені пристосовуватися. При цьому учені, аналізуючи особливості перерозподілу податкових надходжень між різними рівнями управління впродовж останніх десятиліть у країнах ЄС-15/(25) (1975–2015 рр.), фіксують постійний опір центрального та регіонального рівнів управління перерозподілу економічного пирога на користь місцевого самоврядування [3]. Про це, на їхнє переконання, свідчить незначне зростання (на 1,15 в. п.) частки податкових надходжень бюджетів муніципалітетів у податкових доходах зведених бюджетів країн за останні десятиліття.

Ускладнює ситуацію також постійна зміна умов розвитку економіки (зміни на ринку праці, різні темпи розвитку в окремих секторах економіки), зростання темпів цих змін та збільшення їх масштабів (так, пандемія COVID-19, масштабна цифровізація, війна в Україні та пов'язані з нею продовольча й енергетична кризи супроводжуються зміною логістичних ланцюгів із подальшою зміною структури економіки).

Аналізуючи структуру податкових надходжень до бюджетів на місцевому рівні у країнах ОЕСР (рис. 3, побудовано на основі [2]), простежуємо наявність двох диференційованих моделей оподаткування на рівні муніципалітетів:

- 1) модель, орієнтована на оподаткування прибутку і доходів – (Швеція (97,5%), Люксембург (93,2%), Фінляндія (92,1%), Данія (89,3%), Норвегія (86,6%), Латвія (86,1%), Швейцарія (80,5%), Ісландія (80,4%));

- 2) модель, орієнтована на майнове оподаткування (Велика Британія (100%), Канада (97,3%), Греція (95,6%), Ірландія (89,8%), Литва (83,6%), Естонія (83,1%).

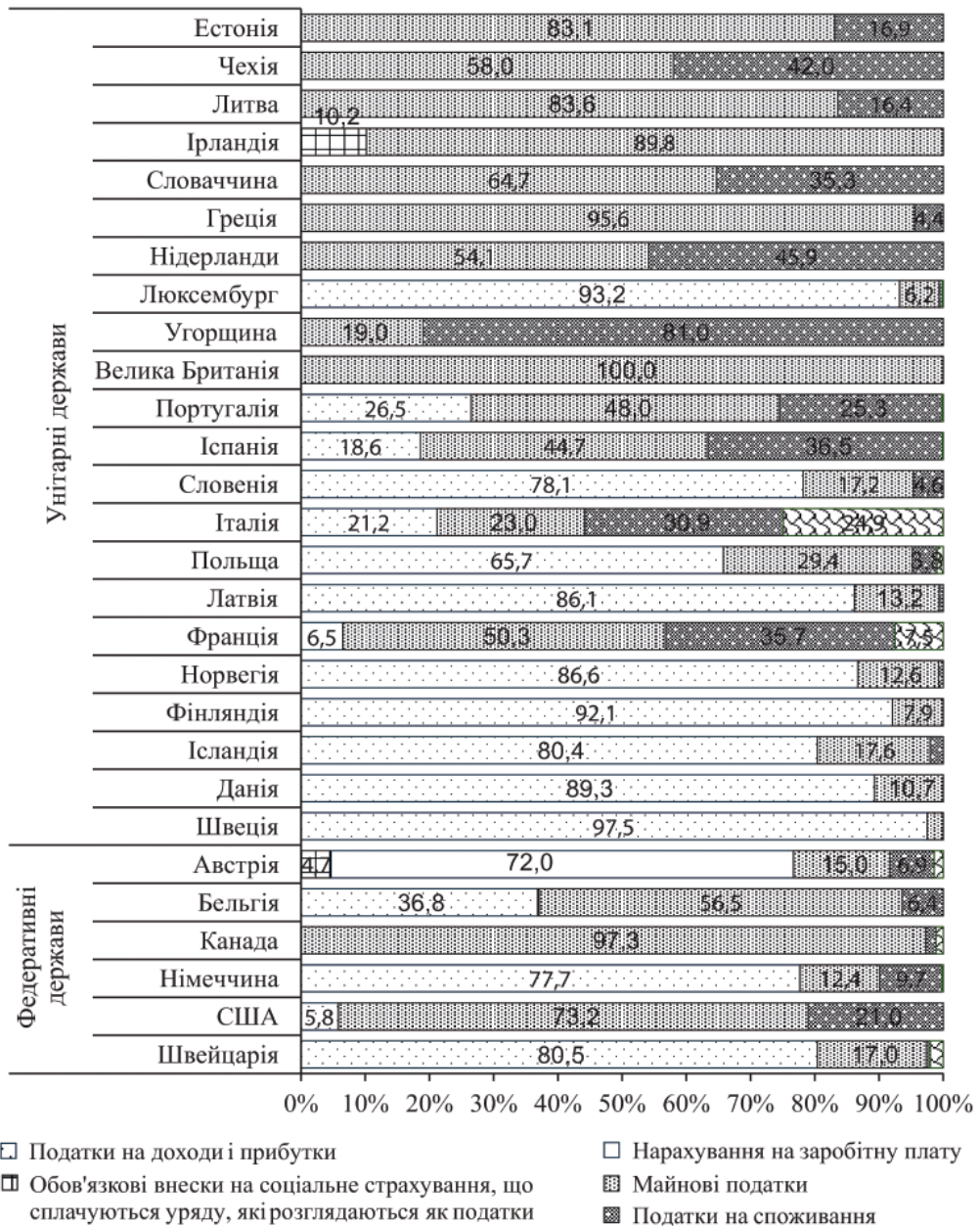


Рис. 3. Структура податкових надходжень до бюджетів адміністративно-територіальних формувань базового рівня, 2020 р.

Розглянемо чинники формування податкових доходів бюджетів муніципалітетів з огляду на ці дві моделі.

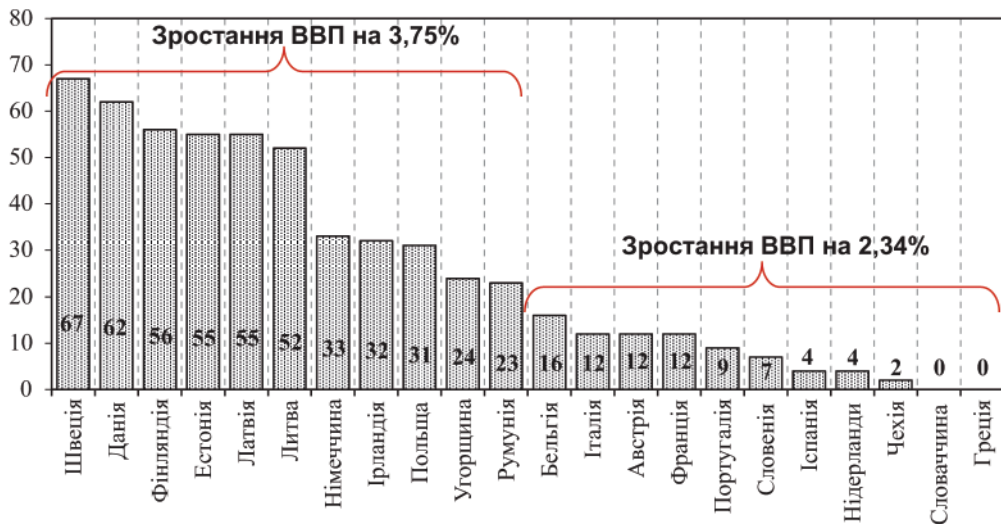
*Економічна сутність податку.* Протягом останніх років в українському науковому та експертному середовищі активно ведеться дискусія щодо ролі податків для забезпечення економічного зростання територіальних громад. Ця дискусія зумовлена податковою реформою 2014 року та розширенням джерел податкових доходів бюджетів адміністративно-територіальних формувань базового рівня. Найбільш гострими у цьо-

му контексті є питання ролі органів місцевого самоврядування у формуванні податкової політики, пошуку напрямів розширення цієї ролі, а також впливу умов справляння податків на розвиток громад. Зважаючи на недовгий період розвитку громад в Україні, актуальним є дослідження досвіду розвинених країн та визначення взаємозв'язків між механізмами податкової політики та економічним зростанням муніципалітетів.

Результати наукових досліджень у країнах ЄС доводять наявність позитивного причинно-наслідкового зв'язку між перерозподілом податкових надходжень на користь місцевих бюджетів та економічним зростанням на місцевому рівні [4; 5].

В останні роки широко досліджується роль податків на економічну діяльність (податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), податок на майно в частині оподаткування комерційної нерухомості та податок на прибуток, який надходить до місцевих бюджетів) для розвитку муніципалітетів / територіальних громад. Для України це корисна інформація, адже податки, які сплачуються за результатами ведення економічної діяльності, становлять найбільшу частку у податкових доходах бюджетів територіальних громад (ПДФО, єдиний податок, майнові податки в частині оподаткування комерційної нерухомості – понад 70%).

У цьому контексті Європейською Комісією проведено дослідження впливу податків на економічну діяльність на розвиток громад [6]. Як результат проведеного аналізу встановлено, що більша частка надходжень від податків на економічну діяльність у податкових доходах муніципалітетів забезпечує швидші темпи їх економічного зростання: у країнах з часткою зазначених податків, вищою за середнє по ЄС значення (23%), середній показник зростання ВВП за п'ятиріччя становив 3,75%, у країнах з частками, нижчими за середні, – 2,34% (рис. 4, побудовано на основі [6]).



**Рис. 4. Частка надходжень від справляння податків на економічну діяльність у податкових доходах бюджетів муніципалітетів, країни ЄС, 2021 р., %**

На думку дослідників, отримані результати мають цілком логічне пояснення: надходження податків, акумульованих унаслідок ведення господарської діяльності на території муніципалітету, органи місцевого самоврядування розглядають як винагороду за ефективну місцеву політику та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу. Відповідно надходження від справляння цих податків забезпечують ланцюгову реакцію у взаємовідносинах між місцевим самоврядуванням і бізнесом. Це стосується, зокрема, ПДФО. У більшості розвинених країн (і в Україні) цей податок є не місцевим, а загальнодержавним, органи місцевого самоврядування здебільшого не впливають на алгоритм його акумулювання до бюджету. Водночас у деяких країнах запроваджено механізм, який передбачає право органів місцевого самоврядування встановлювати додаткову ставку до базової, визначеної на державному рівні (Данія, Ісландія, США, Фінляндія, Швейцарія, Швеція ).

В Україні до бюджетів територіальних громад надходить 65% акумульованого на території ПДФО, а органи місцевого самоврядування, згідно з законодавством, жодним чином не впливають на визначення умов його справляння. Однак цей бюджетоформуючий податок переважно становить найбільшу частку у податкових доходах бюджетів громад. З моменту утворення і початку функціонування у 2016 році перших в Україні об'єднаних територіальних громад і донині триває дискусія щодо бюджету зарахування надходжень від справляння ПДФО – за місцем реєстрації підприємства чи за місцем розташування відокремленого підрозділу. Наразі вирішення цієї проблеми у кожному окремому випадку забезпечується в індивідуальному порядку шляхом особистих домовленостей між суб'єктом господарювання та органами місцевого самоврядування.

З іншого боку, впродовж останнього п'ятиріччя триває ще одна наукова та експертна дискусія щодо бюджету зарахування доходів від акумулювання ПДФО – бюджету за місцем розташування суб'єкта господарювання чи бюджету за місцем реєстрації працівника. У цьому контексті повністю змінюється підхід до трактування податку:

- ✓ у випадку зарахування його надходжень до бюджету за місцем реєстрації платника податок слід розглядати як платіж за доступ особи до соціальних послуг у громаді проживання (освітніх, охорони здоров'я, культурних тощо);
- ✓ у випадку зарахування за місцем розташування підприємства ПДФО слід розглядати як платіж за можливість ведення господарської діяльності на певній території.

Отже, зі зміною сутнісних характеристик податку змінюється і політика органів місцевого самоврядування щодо його акумулювання до свого бюджету. У першому випадку органи самоврядування націлені на залучення на територію громади нових жителів. Тому місцева влада стимулюватиме жителів реєструватись у громаді, намагатиметься розвивати, диверсифікувати та покращувати якість соціальних послуг на своїй території, стимулюватиме будівництво нового житла у громаді, тобто загалом орієнтуватиметься на мешканця. У другому випадку органи місцевого самоврядування спрямовані на залучення нових підприємств на територію громади, відповідно будуть покращувати якість інженерних мереж у контексті їх придатності для господарювання, формувати інвестиційні пропозиції та поліпшувати інвестиційний клімат у громаді, тобто орієнтуватимуться на бізнес. Водночас у першому випадку цілком нівелюється роль податку як плати за економічну діяльність, що, імовірно, впливатиме на рівень економічного зростання громад у довгостроковій перспективі.

*Зміна структури економіки.* Промовистим прикладом впливу різних чинників на акумулювання податкових надходжень до бюджетів муніципалітетів є ситуація зі справлянням податків у Канаді. Податкові надходження становлять 37,3% у структурі доходів бюджетів муніципалітетів, іншим важливим джерелом доходів є міжбюджетні трансферти (з провінційного та федерального рівнів). Очевидно, що саме податки лежать в основі бюджетної автономії муніципалітетів Канади. Однак основним джерелом податкових надходжень бюджетів на місцевому рівні країни є майнові податки, а саме, податок на нерухомість (97,3%) (див. рис. 3).

Повне превалювання у структурі доходів бюджетів муніципалітетів одного виду податкових платежів закладає підвалини для посилення ризиків втрати фінансової стабільності на місцевому рівні управління у довгостроковій перспективі внаслідок зміни кон'юнктури ринку і поведінки суб'єктів економіки.

В останні роки для економіки Канади (як і для більшості розвинених країн світу) притаманний процес деіндустріалізації. Унаслідок цього зменшилися виробничі площі та знизився попит на них, водночас збільшилася кількість складів та розподільчих центрів. А поширення електронної комерції спричинило значне зниження попиту на торгові площі. Відповідно, в умовах тривалого розвитку сфери послуг та стрімкої цифровізації відбулося значне скорочення середньої торгової площі на одного працівника у країні [7].

Ці тенденції суттєво посилила пандемія COVID-19, в умовах поширення якої набула популярності практика віддаленої зайнятості, яка, на думку канадських науковців, залишиться основою розвитку ринку праці у країні у наступні десятиліття [8].

*Втручання держави.* З іншого боку, пандемія стала спусковим гачком для посилення тенденції до втручання вищих рівнів управління у місцеве самоврядування,

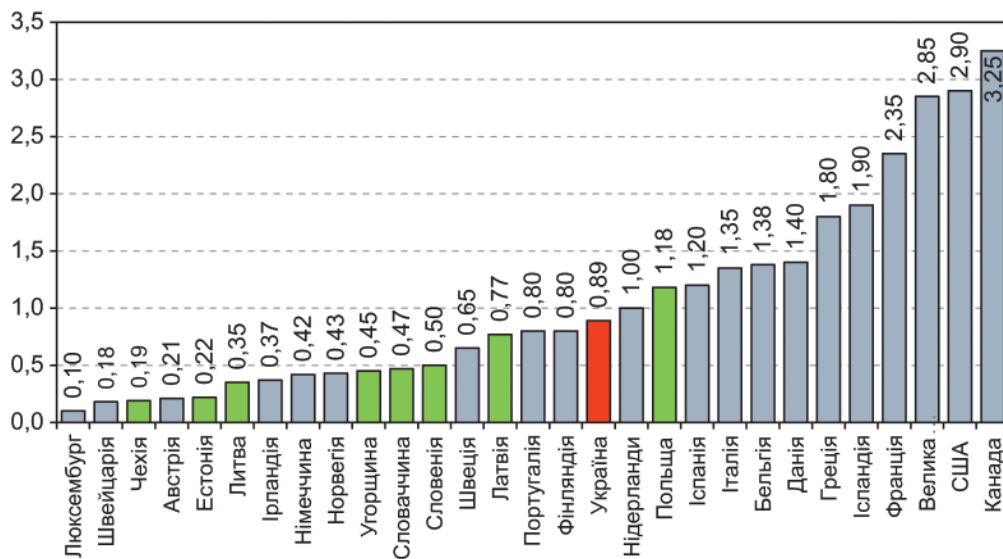
передовсім – у справляння податків до місцевих бюджетів. Практика підтримки бізнесу та населення з боку органів державної влади шляхом обмеження прав місцевого самоврядування на акумулювання податкових надходжень набула значного поширення під час пандемії у багатьох країнах світу (у тому числі, в Канаді [8], у США [9] та в Україні [13]).

Так, у Канаді спостережувані події безпосередньо вплинули на спроможність органів місцевого самоврядування акумулювати достатні для виконання покладених на них повноважень податкові доходи. А через зменшення ролі нежитлової нерухомості у контексті оподаткування майна зростає залежність від оподаткування житлової нерухомості, що з часом призводить до збільшення податкового навантаження на мешканців муніципалітетів. Станом на 2019 рік у Канаді одні з найвищих ставок податку на нерухомість у світі, а залежність від надходжень податку значно вища, ніж у країнах ОЕСР [10]. Аналіз структури податкових надходжень до бюджетів муніципалітетів у країнах ОЕСР (див. рис. 3) показує, що недиверсифікованість джерел доходів від справляння податків характерна для багатьох країн. А це, своєю чергою, несе загрозу втрати фінансової спроможності муніципалітетів в умовах зміни структури економіки і, відповідно, джерел податкових надходжень.

*Поведінка населення.* Результати дослідження зміни структури економіки та процесу деіндустріалізації, який активно розвивається в останні десятиліття, на прикладі муніципалітетів Канади демонструють тенденцію до нестабільності у наповненні місцевих бюджетів через оподаткування нежитлової нерухомості (зокрем, виробничих площ) та збереження ролі житлової нерухомості при стягненні майнових податків. Тому доцільно розглянути і цю сторону оподаткування майна.

Досліджуючи оподаткування майна в сегменті житлової нерухомості з позиції його ефективності для забезпечення економічного зростання на місцевому рівні, науковці доходять різних, іноді протилежних, висновків [11] (зокрема, у контексті регресивності чи прогресивності податків на майно). Причиною різниці поглядів та відсутності єдиної позиції є різні умови та специфіка справляння податків до бюджетів муніципалітетів у різних країнах.

Для прикладу, у більшості країн Центральної і Східної Європи частка податків на майно у ВВП є низькою і не перевищує 1% (рис. 5, побудовано на основі [2]). Це часто трактується економістами як неефективне використання наявного потенціалу муніципалітетами у цих країнах. Однак, аналізуючи специфіку справляння майнових податків, можна виявити низку чинників, які зумовили формування саме таких систем справляння податків і чинять стримуючий вплив на підвищення ставок чи ширше охоплення платників податків.



**Рис. 5. Доходи від оподаткування майна у різних країнах, 2020 р., % ВВП**



Важливим чинником у цьому випадку є специфіка поведінки населення у різних країнах. Мова йде про традиції володіння майном у різних країнах. У більшості розвинених країн Заходу володіння житловою нерухомістю зосереджене у домогосподарствах з високим рівнем доходу, а на ринку нерухомості поширеною є оренда житла (рис. 6, 7, побудовані на основі [12], представлені дані за 2020 р. або останній доступний для аналізу рік: 2019 р. – Німеччина, Італія; 2018 р. – Канада, Ісландія).

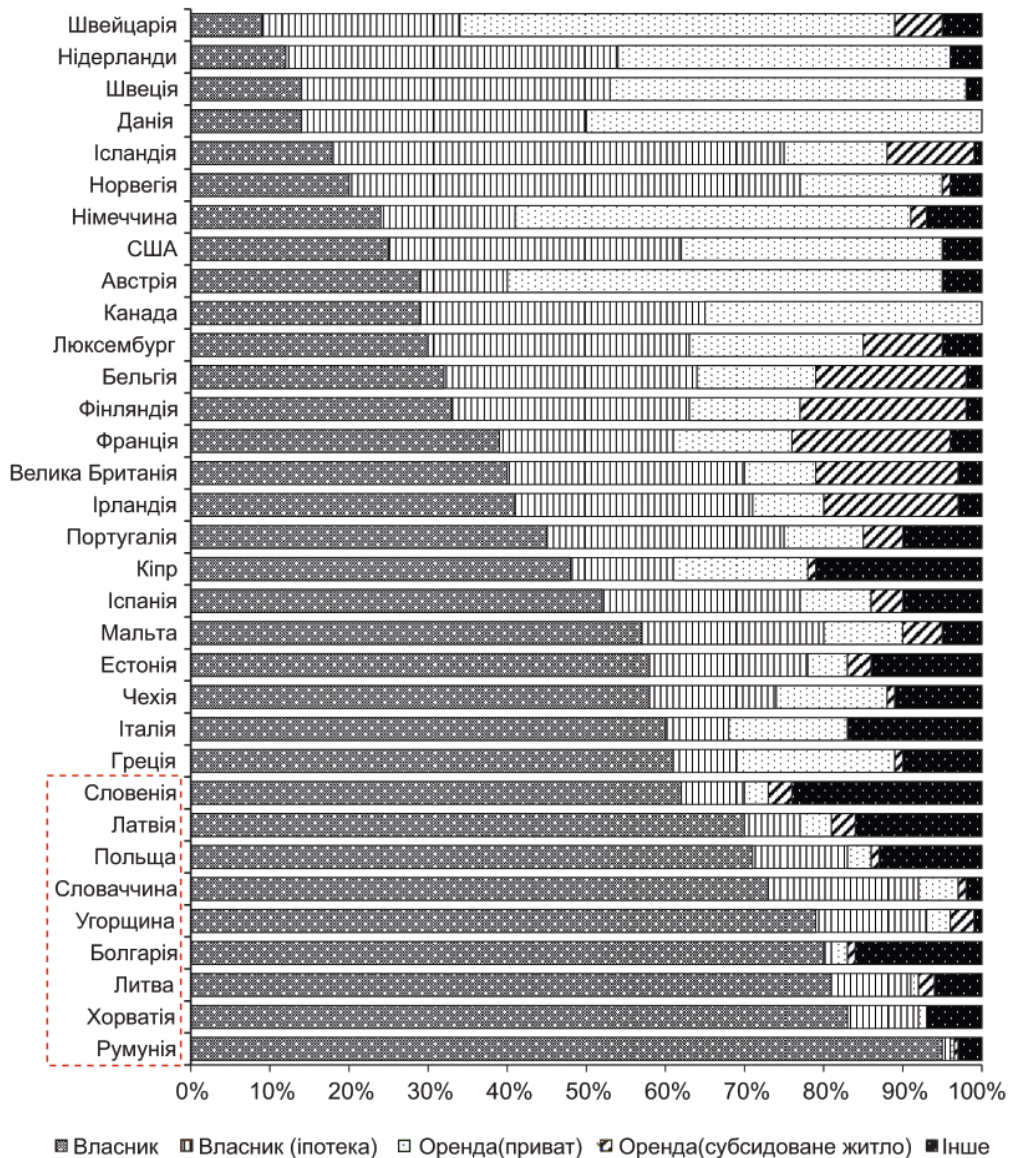


Рис. 6. Частка домогосподарств з різними типами володіння житлом

Наприклад, у Німеччині нерухомістю володіють менше третини домогосподарств; серед них лише кожне п'яте домогосподарство нижнього квантиля за рівнем доходів і понад 65% – верхнього квантиля. Тобто, як було зазначено вище, володіють житловою нерухомістю переважно домогосподарства з вищим рівнем доходів.

Натомість у країнах Центральної і Східної Європи право власності на житло реалізовано для 60–90% домогосподарств, що значно більше, ніж у країнах Західної Європи, США та Канаді. Крім того, власниками житлової нерухомості є в однаковій мірі представники усіх квантилів доходів (див. рис. 7).

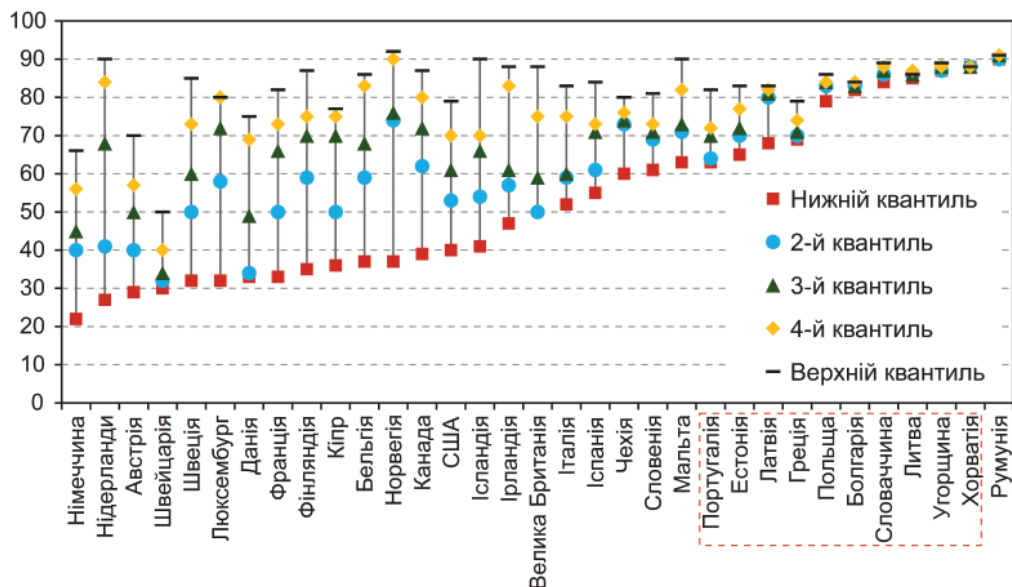


Рис. 7. Частка домогосподарств за квантилем доходу, які володіють житлом (з урахуванням іпотеки), 2020 р. (або останній доступний для аналізу рік: 2019 р. – Німеччина, Італія; 2018 р. – Канада, Ісландія), %

Відповідно, поширена ситуація, коли доходи власників нерухомості низькі, що обмежує їх спроможність сплачувати високі податки на майно. Зважаючи на непопулярність податків на майно серед жителів муніципалітетів – потенційних виборців, які становлять широке коло платників та актуалізують питання справедливості при оподаткуванні (зокрема, щодо бази оподаткування), підняття ставок та розширення кола платників зазвичай не здійснюється.

**Висновки.** За результатами дослідження тенденцій розвитку систем оподаткування у зарубіжних країнах та їх порівняння з українськими реаліями можна зробити деякі висновки.

1. Україні, на відміну від багатьох розвинених країн, вдалося уникнути надмірної залежності органів місцевого самоврядування від справляння до місцевих бюджетів певних податків. Диверсифікованість видів податків забезпечила територіальним громадам відповідний рівень стійкості в умовах постійної зміни економічної ситуації та перманентних криз.

2. Актуальною для вітчизняних громад є проблема їх низької фінансової спроможності. Хоча внаслідок проведення реформ у напрямі децентралізації наша держава належить до країн з високим рівнем фінансової автономії бюджетів на місцевому рівні, що забезпечує громади можливістю самостійно розпоряджатися власними ресурсами, обсяги таких ресурсів (301,7 дол. США на особу) суттєво нижчі, ніж у більшості розвинених країн. Тому питання ефективності справляння податків до бюджетів територіальних громад і пошук способів нарощення обсягів їх надходжень для нашої країни є особливо актуальними.

Проведений аналіз дав змогу виявити чинники, що зумовлюють формування систем оподаткування майна у різних країнах. До таких чинників належать: різниця структур економіки та вплив їх зміни; поведінкові реакції суб'єктів економіки й існуючі традиції володіння майном у різних країнах; особливості розвитку ринку нерухомості у різних країнах тощо. Органи місцевого самоврядування, будучи суб'єктами формування і реалізації податкової політики на рівні територіальних громад/муніципалітетів, у своїй роботі повинні враховувати ці чинники. Тому особливо важливим для них є аналіз структури економіки громади та визначення тенденцій її зміни.

Фіскальна політика від початку воєнних дій характеризується суттєвими надходженнями грантових коштів від міжнародних партнерів, а також неподатковими

надходженнями, а саме, добровільними перерахуваннями від українських та іноземних громадян, підприємств і організацій на підтримку України, що компенсувало скорочення податкових надходжень і забезпечило незначне зростання доходів бюджету [13, с. 1101]. Для України ці питання актуальні передовсім у контексті змін структури економіки, пов'язаних із бойовими діями на її території, що характеризуються різними тенденціями на різних територіях і, по суті, повною трансформацією соціально-економічної ситуації. Це справлятиме прямий вплив на формування доходів бюджетів громад у повоєнний період. З іншого боку, цей аспект вагомий з огляду на постійні удосконалення системи перерозподілу податкових надходжень між бюджетами різних рівнів та тривалу дискусію щодо необхідності застосування того чи іншого підходу до справляння й адміністрування податків (зокрема ПДФО, майнових податків, єдиного податку).

Зміні підходу до справляння податків до бюджетів територіальних громад має передувати детальний аналіз можливих наслідків як у короткостроковому періоді, так і на перспективу, адже імовірно є ситуація, коли на перших етапах після змін громада отримає додаткові ресурси, але у довгостроковому періоді матимуть місце значні втрати, зумовлені зміною поведінкових реакцій. Цей аспект, зокрема, важливий у контексті: 1) дискусії щодо зміни моделі зарахування ПДФО до місцевих бюджетів (за місцем реєстрації працівника / місцем знаходження суб'єкта господарювання), унаслідок чого відбудеться зміна сутності підходу до справляння податку; 2) зміни адміністрування майнових податків та передання функції адміністрування на базовий рівень управління.

У результаті реформи децентралізації наша країна класифікується як держава з високим рівнем фінансової самостійності бюджетів на місцевому рівні, що дозволяє громадам самостійно розпоряджатися власними ресурсами. Водночас обсяг цих ресурсів значно нижчий, ніж у більшості розвинених країн. Питання ефективності сплати податків для бюджетів територіальних громад та пошук шляхів збільшення їх надходжень у перспективі буде розкрито в подальших дослідженнях авторки.

#### References

1. Sprahn, P. B. (1995). Local Taxation: Principles and Scope. *Macroeconomic Management and Fiscal Decentralization. EDI Seminar Series*, 221–232. The World Bank. Retrieved from [https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/13111/1/MPRA\\_paper\\_13111.pdf](https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/13111/1/MPRA_paper_13111.pdf)
2. OECD.Stat. (2021). Revenue Statistics – OECD countries: Comparative tables. Chapter 4 – Countries – Tax revenue and % of GDP by level of government and main taxes. *stats.oecd.org*. Retrieved from <https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=REV>
3. Delgado, F. J., Presno, M. J., & Blanco, F. A. (2019). Local taxation in the EU: A convergence study. *Investigaciones Regionales – Journal of Regional Research*, 45, 263–271. Retrieved from <https://www.redalyc.org/journal/289/28962049009/html/>
4. Canavire-Bacarreza, G., Martinez-Vazquez, J., & Yedgenov, B. (2020). Identifying and disentangling the impact of fiscal decentralization on economic growth. *World Development*, 127, 104742. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.104742>
5. Lighthart, J. E., van Oudheusden, P. (2017). The Fiscal Decentralisation and Economic Growth Nexus Revisited. *Fiscal Studies*, 38 (1), 141–171. <https://doi.org/10.1111/1475-5890.12099>
6. European Commission. (2022). Local taxes on economic activity in municipalities in EU Member States. *publications.jrc.ec.europa.eu*. Retrieved from <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129095>
7. Johal, S., Alwani, K., Thirgood, J. & Spiro, P. (2019). Rethinking Municipal Finance for the New Economy. Mowat Centre. *tSPACE.library.utoronto.ca*. Retrieved from [https://tSPACE.library.utoronto.ca/bitstream/1807/99448/1/Johal\\_Alwani\\_Thirgood\\_Spiro\\_2019\\_Rethinking\\_Municipal.pdf](https://tSPACE.library.utoronto.ca/bitstream/1807/99448/1/Johal_Alwani_Thirgood_Spiro_2019_Rethinking_Municipal.pdf)
8. Das, K. (March 30, 2023). Better Local Tax Policy Can Help Communities Thrive. Just-Taxes Blog. *Institute on Taxation and Economic Policy*. Retrieved from <https://itep.org/better-local-tax-policy-can-help-communities-thrive/>
9. Local Tax Limitations Can Hamper Fiscal Stability of Cities and Counties. (July 8, 2021). Pew, Issue Brief. [www.pewtrusts.org](http://www.pewtrusts.org). Retrieved from <https://www.pewtrusts.org/>

- en/research-and-analysis/issue-briefs/2021/07/local-tax-limitations-can-hamper-fiscal-stability-of-cities-and-counties
10. Canadian Union of Public Employees. (May 27, 2019). Fair taxes and municipal revenues. *cupe.ca*. Retrieved from <https://cupe.ca/fair-taxes-and-municipal-revenues>
  11. Oates W. E. (1999). Local Property Taxation. An Assessment. Lincoln Institute of Land Policy. *Land Lines*. Retrieved from <https://www.lincolninst.edu/publications/articles/local-property-taxation>
  12. OECD Affordable Housing Database. Retrieved from <https://www.oecd.org/els/family/HM1-3-Housing-tenures.pdf>
  13. Bondaruk, T., Medynska, T., Nikonenko, U., Melnychuk, I., & Loboda, N. (2023). Fiscal policy as a guarantee of sustainable development under military conditions. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 18, 4, 1097–1102. <https://doi.org/10.18280/ijstdp.180412>

**Посилання на статтю:**

Мединська Т. В. Світовий досвід та особливості формування податкових доходів місцевих бюджетів. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць*. 2023. № 3-4. С. 45–56. doi: 10.31767/nasoa.3-4-2023.04

**Link to the article:**

Medynska, T. (2023). Svitovyi dosvid ta osoblyvosti formuvannia podatkovykh dokhodiv mistsevykh biudzhetiv [World Experience and Features of Tax Revenue Formation of Local Budgets]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit*, 1-2, 45–56. doi: 10.31767/nasoa.3-4-2023.04 [in Ukrainian].